

Försvarsmaktens årsredovisning 2013

Riksrevisionen har granskat Försvarsmaktens årsredovisning, beslutad 2014-02-17. Syftet har varit att bedöma om årsredovisningen är rättvisande.

Riksrevisionen vill efter löpande granskning, granskningen av årsredovisningen och avlämnandet av revisionsberättelse fästa ledningens uppmärksamhet på nedanstående.

Riksrevisionen önskar information senast 2014-05-09 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Sammanfattning

Riksrevisionen har i granskningen av årsredovisningen uppmärksammat brister avseende kvalitetssäkring av resultatredovisningens delar och underlag till denna. Som en del av detta har uppmärksamats att kostnader om 566 mnkr belastat fel produktgrupp i tabellen Produktgruppernas nettoredovisning av kostnader och intäkter på sida 26 i årsredovisningen.

Granskningen visar även att Försvarsmakten behöver förbättra sina möjligheter att säkerställa att kostnader för personal och lokaler är korrekta. Vidare anser Riksrevisionen att Försvarsmakten bör utveckla rutiner för att säkerställa att tillgångsredovisningen är korrekt. I granskningen har uppmärksamats brister avseende beredskapstillgångar och varulager.

Under året har granskning skett avseende skydd mot oegentligheter. Granskningen visar att Försvarsmakten bör utveckla rutiner för att uppmärksamma och utreda indikationer på oegentligheter.

Resultatredovisning

BRISTANDE KVALITETSSÄKRING

Ansvar för att inleverera underlag till resultatredovisningen är utfördelat i organisationen. I organisationen finns ett antal Point-of-Contact (POC) som samlar upp och lämnar uppgifter till ansvarig på avdelning PLANEK för sammanställning. Det underlag som lämnas till POC från verksamheten ska vara kvalitetssäkrat och underbyggt med ett underlag. Riksrevisionen har i granskningen noterat att POC begär in underlag först i samband med vår förfrågan och kan i vissa fall inte visa på ett underlag. Exempelvis så har underlag till tabell 12 i bilaga 2 granskats. Här har uppmärksamats att grunddata finns men dokumentation över hur bearbetning av grunddata

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

genomförts saknats. Vidare finns differenser mellan det underlag som tagits fram av HRC och de uppgifter som redovisas i årsredovisningen. Försvarsmakten kan inte svara på om uppgiften i tabell 12 är den korrekta eller om uppgiften i underlaget borde redovisats istället. Riksrevisionen har i granskningen noterat att redovisade uppgifter avseende i vilken mån kontinuerligt anställda soldater (GSS/K) som avslutar sin anställning övergår till tidvis anställning, påbörjar en utbildning till specialist- eller reservofficer, eller sluter ett hemvärnsavtal, felaktigt uppgår till 40 %. Av underlaget framgår att även soldater som återanställts till GSS/K inkluderats och vid kompensation för detta uppgår det till 33,5 %. Försvarsmakten uppger i kommunikation med Riksrevisionen att beskrivningen skulle ha inkluderat återanställning av GSS/K.

I tabell 2 i bilaga 2 redovisas antalet individer som gått vidare till anställning eller kontrakt hos Försvarsmakten efter avslutad Grundläggande militär utbildning (GMU). Redovisningen är uppdelad på olika personalkategorier och en summering som relateras till antalet individer som genomfört GMU. I uppdelningen på GSS/K och GSS/T förekommer 38 dubletter dvs. individer som förekommer både i GSS/K och GSS/T. Detta innebär att antalet som tagit anställningen eller skrivit kontrakt är för högt rapporterad.

I enlighet med föreskrifter till förordning (2000:605) om årsredovisningen och budgetunderlag (FÅB) 3 kap 1 § så ska tidsserier redovisas för innevarande och två föregående år. Försvarsmakten redovisar uppgifter avseende personal i bilaga 2 till årsredovisningen. De återrapporterade uppgifterna utgörs i stor utsträckning av kvantitativa uppgifter i tabeller. Redovisade uppgifter saknar jämförelsetal för de två senaste åren.

Rekommendation 1

Riksrevisionen rekommenderar att Försvarsmakten tydliggör ansvaret för kvalitetssäkring av att redovisade uppgifter överensstämmer med underlag. Vidare bör övervägas att samla kvalitetssäkringsansvaret för underliggande uppgifter på central nivå, t.ex. PLANEK eller POC. Eftersom underlag till resultatredovisningen utgör bokföringsmaterial ska de sparas enligt arkivförordningen (1991:446) och tillhörande föreskrifter. Av underlag ska framgå hur uppgifter tagits fram och bearbetats så att de kan spåras till ursprungskällan.

ÅTERRAPPORTERING AV STRIDSKRAFTERNAS UTVECKLING

I enlighet med Försvarsmaktens regleringsbrev ska stridskrafternas utveckling återredovisas i enlighet med bilaga 2 till regleringsbrevet.

I avsnittet för personal framgår att återrapporteringen ska omfatta uppfyllnad av krigsplacerad personal uppdelat på personalkategorier. Återrapporteringen 2013 skulle avse nuläge, kommande år samt läge vid full uppfyllnad. I den återrapportering som görs i bilaga 1.1 till årsredovisningen

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

saknas återrapportering avseende personaluppfyllnad. Återrapporteringen omfattar istället en sammanvägd bedömning av statusen på personalen i förbandet.

I avsnittet för materiel ska återrapportering redogöra för materiel som är av väsentlig betydelse för krigsförbandens förmåga. Denna återrapportering saknas i bilaga 1.1, och återrapportering i bilagan omfattar en sammanvägd bedömning av statusen på materielen på förbandet. Redovisning av materiel som är av väsentlig betydelse redovisas på krigsförbandsnivå i bilaga till budgetunderlag för 2015-2017.

Rekommendation 2

Riksrevisionen rekommenderar Försvarmakten att försäkra sig om att samtliga återrapporteringskrav besvaras i årsredovisningen. Vidare bör avstämning göras mellan öppna och sekretessbelagda delar för att säkerställa att samtliga krav fångas upp.

PRODUKTREDOVISNING

Försvarmakten redovisar fördelning av kostnader på prestationsgrupper genom produktgruppsredovisning. Denna fördelning redovisas i tabellen Produktgruppernas nettoredovisning av kostnader och intäkter (sidan 26 i årsredovisningen). Sammanställningen baseras på en underliggande produktredovisning. Granskningen har fokuserat på att redovisning är korrekt på produktgruppsnivå och inte på produktnivå. I granskningen har vi dock noterat att det finns osäkerheter kopplat till utfall på produktnivå. Detta kan medföra svårigheter om en extern intressent tar del av produktredovisningen och drar slutsatser avseende kostnader för enskilda produkter.

Försvarmakten fördelar delar av kostnader för materielanskaffning, vidmakthållande av materiel och avskrivningar med hjälp av fördelningsnycklar (MKO-fördelning). Fördelningsnycklarna baseras på utfall av direktkonterade kostnader på materielanslagen 6:1.3 och 6:1.4. Den totala utfördelningen med dessa schabloner uppgår till 16,6 mdkr. Granskningen av underlag har visat att:

- Kostnader om 374 mnkr som avser MKO Stridsvagn har fördelats ut på produkten 31. Korvettdivisionen.
- Kostnader som avser MKO Tung pjäsmateriel har fördelats ut på produkterna Ubåt med 65 mnkr och 171. Stridsflygdivisionen med 117 mnkr.
- Produkten Marinförband gemensam fördelas ytterligare ett steg och bland de produkter kostnader fördelats på noteras 1. Stridsvagnskompaniet med 10 mnkr.

Riksrevisionen bedömer att Försvarmakten brutit i kvalitetssäkring av fördelningsnycklar och att ovanstående fördelningar är felaktiga.

RIKSREVISIONEN

NYBROGATAN 55
114 90 STOCKHOLM
08-5171 40 00 | WWW.RIKSREVISIONEN.SE

RIKSREVISIONEN

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

Kostnader om 1 440 mnkr fördelas ut på produkter med MKO-fördelning. I underlagen till denna utfördelning kan noteras att Försvarsmakten inte kan ta fram tydliga underlag för hur 220 mnkr slutligen fördelats på produkter utan ett mycket omfattande arbete. Detta medför att det är svårt för Försvarsmakten att visa att kostnader har slutfördelats på rätt produkt.

Försvarsmakten gör en analys av kostnader på produktgrupper inom uppbyggnad av insatsorganisation och beredskap i enlighet med 3 kap. 1§ FÅB. För produktgruppen Internationella insatser görs dock ingen analys av kostnadsutfallet utan istället analyseras utfallet på anslag 6:1.2 Fredsfrämjande insatser. Utgifter för internationella insatser belastar anslag 6:1.1 med 969 mnkr, 6:2.1 med 1 208 mnkr och 6:1.4 med 78 mnkr. Följden blir att analys endast sker av utgifter om 1 208 mnkr snarare än kostnader om 2 516 mnkr.

Försvarsmakten nettoredovisar intäkter och kostnader i tabell 4 i årsredovisningen vilket framgår av kommentar till tabellen. Nettoredovisning sker genom att intäkter fördelas ut på underliggande produkter. Konsekvensen blir minskade utfall på produkter och produktgrupper. I den analys som Försvarsmakten gör av produktgrupper framgår inte i vilken utsträckning utfördelning av intäkter skett mot respektive produktgrupp. Eftersom utfördelningen av intäkter slår olika mot olika produktgrupper bedömer Riksrevisionen att återrapporteringen blivit tydligare om bruttoutfall framgått i analyserna.

I de nedbrutna tabellerna på produktgrupp har Försvarsmakten ändrat struktur jämfört med föregående år vilket försvårar jämförelser med föregående år. Förändringen har inte kommenterats i årsredovisningen.

För produktgruppen Nationella insatser saknas underindlad tabell och analys av utfall. Detta medför att kostnader om 38 mnkr och en förändring jämfört med föregående år om 8 mnkr inte kommenteras.

Rekommendation 3

Riksrevisionen rekommenderar Försvarsmakten att utveckla kvalitetssäkring av underlag till produktredovisningen. Som en del i kvalitetssäkringen bör utfallet kvalitetssäkras genom rimlighetsbedömning av fördelningsnycklar och utfall. Underlaget bör även möjliggöra en spårbarhet så att fördelningar på produkter kan göras för hela det fördelade beloppet.

Försvarsmakten bör vidareutveckla analys av kostnadsutfall på respektive produktgrupp så att det ger en tydlig bild och är i enlighet med 3 kap. § 1-2 FÅB.

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

Kostnader för personal

Riksrevisionen har vid ett flertal tillfällen de senaste åren rapporterat om brister i den interna kontrollen avseende Försvarens rutiner för lönehantering¹. I revisionen 2013 har Riksrevisionen inte identifierat något tydligt direktiv om hur arbetsfördelningen ska se ut inom Försvarensmakten och vilka kontrollmoment som ska genomföras för att Försvarensmakten med rimlig säkerhet ska kunna säkerställa att rätt lön betalas ut vid rätt tillfälle. Brister i den interna styrningen och kontrollen av lönehanteringen kvarstår 2013 och rekommendationerna från tidigare rapporter kvarstår i allt väsentligt.

I tidigare rapporter har Riksrevisionen rekommenderat Försvarensmakten att genomföra risk- och felanalyser för att kunna införa lämpliga kontroller i moment där det ofta blir fel. Någon sådan analys har inte genomförts.

Granskningen visar att Försvarensmakten vid ett flertal tillfällen under året betalat ut lön till personer som är lediga eller inte längre är anställda vid myndigheten. Genom att personerna i fråga anmält förhållandet till Försvarensmakten har de felaktigt utbetalda lönerna korrigerats och begärts tillbaka. En tillförlitlig kontroll av att utbetalda löner endast görs till anställd personal saknas. Under året har exempelvis utbetalning skett till en person som varit sjukskriven och själv uppmärksammat myndigheten på felaktigheten först efter 8 månader samt en individ som varit tjänstledig för studier i 7 månader innan underlag från ansvarig chef inkommit till HRC.

Vid ett flertal tillfällen under 2013 har utbetalningar av lön och liknande ersättningar skett till orimliga belopp eller i felaktiga kombinationer. Försvarensmakten upptäcker en del av dessa felaktiga utbetalningar men inte alla. Exempel på detta är en felaktig retroaktiv jourersättning om 505 tkr som utbetalats samt en flygförarprämie som utbetalats fyra år försent och dröjsmålsränta för premien har utbetalats baserat på felaktigt antal år.

Rekommendation 4

Riksrevisionen rekommenderar Försvarensmakten att införa en regelbunden kontroll på förbanden av att den personal som får lön därifrån också arbetar på förbandet.

Vidare bör Försvarensmakten stärka både den löpande kvalitetssäkringen innan utbetalning sker samt uppföljningen av att utbetalda löner är korrekta.

¹Revisionsrapport 2013-04-23, dnr 32-2012-0606
Revisionsrapport 2012-02-08, dnr 32-2011-0599
Revisionsrapport 2011-03-18, dnr 32-2010-0637

Redovisning av beredskapstillgångar

Beredskapstillgångar utgör huvuddelen av Försvarsmaktens balansräkning och består av både beredskapsinventarier och beredskapsvaror. Beredskapsinventarier är tillgångar som brukas i verksamheten över tid, t.ex. flygplan och fordon, medan beredskapsvaror är lagertillgångar som förbrukas i verksamheten, t.ex. ammunition och reservdelar.

AVSTÄMNING PRIO – LIFT

Försvarsmakten redovisar värde för beredskapsinventarier i systemet PRIO och befintlighet och lokalisering i systemet LIFT. Inventeringar sker baserat på uppgifter i LIFT. Idag saknas en koppling mellan systemen som säkerställer att värdet i PRIO motsvaras av inventerade tillgångar. Försvarsmakten har tagit fram en rutin som innebär att avstämning mellan systemen sker manuellt. Denna avstämningsrutin genomfördes efter att årsredovisning för 2013 upprättats.

Rekommendation 5

Riksrevisionen bedömer att avstämningen mellan PRIO och LIFT utgör en viktig kontroll för att säkerställa värdet på beredskapsinventarier i årsredovisningen och rekommenderar därför Försvarsmakten att inkludera avstämningen som en del i upprättande av underlag till årsredovisning.

BRIST AVSEENDE ANSKAFFNINGAR FINANSIERADE MED ANSLAG 6:1.4

Försvarsmakten nyttjar anslagen 6:1.3 och 6:1.4 för anskaffning av material. Materiel som anskaffas med 6:1.4 kostnadsförs i huvudsak men aktiveras i vissa fall. Utifrån hur systemet är uppsatt kan inte en ny anläggning som finansieras med anslag 6:1.4 läggas upp som en egen anläggning utan måste kopplas till en befintlig huvudanläggning. När koppling sker till en befintlig anläggning sätts avskrivningstiden automatiskt till återstoden av huvudanläggningens avskrivningstid. Detta medför att Försvarsmakten inte kan göra en individuell prövning av avskrivningstiden utifrån tillgångens egenskaper. Det finns därför en risk att tillgångar skrivs av på felaktig tid och med felaktigt belopp. Ett exempel kan vara en tillgång som bedöms ha en ekonomisk livslängd om 10 år men som kopplats till en huvudtillgång med 8 års återstående avskrivningstid. Detta medför att den anskaffade tillgången får en felaktig avskrivningstid om 8 år.

Rekommendation 6

Försvarsmakten har själva uppmärksammat bristen i systemet och lagt upp ett internt förändringsärende. Försvarsmakten bör tillse att denna förändring genomförs för att säkerställa att avskrivning sker med rätt belopp.

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

BRISTER I REDOVISNING AV BEREDSKAPSVAROR

Försvarsmakten köper hantering av beredskapsvarulager från FSV (Förråd, Service och Verkstäder; leverantör av logistiktjänster hos Försvarets materielverk). Försvarsmakten saknar riktlinjer och rutiner avseende vilken inventering som FSV ska genomföra av beredskapsvarulagret och med vilken periodicitet den bör genomföras. I den överenskommelse som Försvarsmakten har med FSV framgår inte vilket ansvar FSV har för omfattningen på inventering av materiel.

Enligt underlag som Riksrevisionen erhållit har 4 % av beredskapsvarorna inventerats under 2013. Försvarsmakten uppger att dessa siffror är förknippade med stor osäkerhet då ytterligare inventering kan ha genomförts men inte inrapporterats. Varken Försvarsmakten eller FSV kan svara på hur mycket som har inventerats.

Rekommendation 7

Riksrevisionen rekommenderar Försvarsmakten att upprätta rutiner för inventering för att säkerställa värde och existens av beredskapsvarorna. Inventering bör genomföras i betydligt högre utsträckning årligen än vad som, enligt de underlag Riksrevisionen tagit del av, genomförts under 2013. Vidare bör Försvarsmakten utveckla dokumentation av inventering så att säkra uppgifter avseende inventering kan erhållas.

Bemyndiganderedovisning

För att myndigheter ska kunna binda upp staten i form av ekonomiska åtaganden krävs bemyndigande från regeringen, vilket Försvarsmakten tilldelats för anskaffning och vidmakthållande av materiel.

Av det underlag som presenterats för Riksrevisionen framgår inte på vilka grunder det beloppsmässiga utfallet för de utestående bemyndigandena/åtagandena beräknats och fördelats mellan åren. Detta gör det svårt för Försvarsmakten att visa om de använda fördelningsprinciperna ger den mest korrekta fördelningen av när framtida åtaganden utfaller och när i tiden beställningarna medför anslagsbelastning.

Rekommendation 8

Riksrevisionen rekommenderar Försvarsmakten att dokumentera de principer och grunder för beräkningar som används vid upprättande av bemyndiganderedovisning. Vidare bör underlag upprättas som kopplar redovisat bemyndigande till underliggande beställningar. Av underlaget bör framgå vilka justeringar som gjorts i enlighet med dokumenterade rutiner.

RIKSREVISIONEN

NYBROGATAN 55
114 90 STOCKHOLM
08-5171 40 00 | WWW.RIKSREVISIONEN.SE

RIKSREVISIONEN

Redovisning av varulager

Försvarsmaktens varulager utgörs till stora delar av drivmedel. Riksrevisionen har tidigare rapporterat att Försvarsmakten bör ta fram och besluta inventeringsrutiner för drivmedelshanteringen. Vid granskningen har information erhållits om att Försvarsmakten utvecklat inventeringsrutiner men att dessa inte börjat implementeras i organisationen förrän januari 2014.

För de lager Försvarsmakten själva ansvarar för har Riksrevisionen konstaterat att bristfälliga inventeringar genomförs. Vid två lokaliseringar har Försvarsmakten bekräftat att man inte hunnit genomföra inventering inför årsskiftet 2013/2014 och att underlag därför saknas. Flertalet erhållna underlag innehåller brister enligt Riksrevisionens bedömning. Exempelvis så framgår inga inventeringsdifferenser för FörsA-Norr (Försörjningsavdelning-Norr), FörsA-Syd och delar av FörsA-Ska. Mot bakgrund av bland annat temperaturavvikelser och dränage, bedöms ett inventeringsresultat utan differenser vara osannolikt.

Vidare har tidigare avrapporterats² att underlag till varulager i bokslutsspecifikationer var bristfälliga avseende koppling till underliggande tillgångar. Utifrån genomförd granskning konstateras att denna bedömning kvarstår. Riksrevisionen har dock, efter omfattande kontakter med ansvariga inom Försvarsmakten, erhållit tillfredställande underlag för huvuddelen av drivmedelsvarulagret.

Enligt Försvarsmakten uppstår det kondens i tankar och cisterner och att denna kondens måste tas bort av flygsäkerhetsskäl. Detta görs genom att man dränerar en viss mängd flygdrivmedel varje dag. Den löpande granskningen visar att Försvarsmakten saknar kontroll över hur mycket flygdrivmedel som dräneras årligen. Riksrevisionen gör bedömningen att dränerat drivmedel innehar ett marknadsvärde eftersom det går att använda i andra verksamheter. Detta tillsammans med avsaknad av kontroll över dränerat flygdrivmedel innebär att risken för oegentligheter inom hantering av destruering av drivmedel ökar.

Rekommendation 9

Riksrevisionen rekommenderar Försvarsmakten att implementera riktlinjer avseende inventering av varulager samt att följa upp att dessa efterlevs. Av riktlinjerna bör framgå vad en inventering innebär och vad som förväntas av inventeringsansvarig.

Rekommendation 10

Riksrevisionen rekommenderar Försvarsmakten att utveckla ordinarie bokslutsdokumentation och att denna innefattar en underindelning av lagervärden så att den går att koppla till lokaliseringar

² Revisionsrapport 2013-09-23, dnr 32-2013-0443

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

och tillgångsslag. I dokumentationen bör även inkluderas inventeringsprotokoll där inventerade volymer och eventuella inventeringsdifferenser framgår.

Rekommendation 11

Riksrevisionen rekommenderar Försvarmakten att ta ställning till värdering av dränerat drivmedel samt ta fram rutiner som säkerställer en korrekt hantering av destruering av drivmedel. Rutinerna bör beakta risken för oegentligheter.

Kostnader för lokaler

Riksrevisionen har under hösten genomfört en granskning av kostnader för lokaler. En del i granskningen har avsett att fakturerade kostnader överensstämmer med avtalade kostnader.

För respektive fastighet finns ett avtal upprättat mellan Försvarmakten och Fortifikationsverket. Avtal innehåller ett fast belopp som inkluderar hyra och en uppskattning av driftkostnader. Fördelningen mellan dessa framgår inte av avtalet. Vid fakturering faktureras hyra och faktiska driftkostnader vilket medför att fakturerade kostnader inte överensstämmer med avtalade kostnader. Vid förfrågan kan varken Försvarmakten eller Fortifikationsverket i detalj redogöra för differensen mellan fakturerade och avtalade kostnader.

Med nuvarande modell har Försvarmakten svårt att budgetera, prognosticera och följa upp hyreskostnader kopplade till en specifik fastighet eftersom de inte kan förlita sig på avtalade kostnader. Vidare föreskriver hyresmodellen att Försvarmakten ska betala för faktiska kostnader vilket innebär att avtalade kostnader inte kan användas vid budgetering och uppföljning av kostnader på totalnivå. Detta innebär exempelvis att Försvarmakten saknar möjlighet att följa upp att rätt hyra utbetalats till fastighetsägaren.

Rekommendation 12

Riksrevisionen rekommenderar Försvarmakten att, tillsammans med Fortifikationsverket, se över avtalsmodellen i syfte att utveckla tydlighet i avtalade kostnader för att möjliggöra en utvecklad uppföljning av kostnader för lokaler, både på fastighetsnivå och på totalnivå.

Uttalande om intern styrning och kontroll

Försvarmakten är i ett uppbyggnadsskede av sin hantering av förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll (FISK). Under 2013 har man därför inte kunnat arbeta i enlighet med regelverket. Försvarmakten bedömer att man kommer att uppnå förordningens krav under 2015.

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

Av årsredovisningen framgår att Försvarsmakten har brister i implementeringen av FISK i verksamhet och processer. De existerande bristerna i processen innebär att Försvarsmakten saknar ett strukturerat sätt att bedöma om tillfredställande intern styrning och kontroll finns inom organisationen. Riksrevisionen bedömer att detta medför risk för att brister i verksamheten inte uppmärksammas.

Rekommendation 13

Riksrevisionen rekommenderar Försvarsmakten att fortsätta utveckla sitt arbete med intern styrning och kontroll i syfte att implementera en modell som möjliggör bedömning i enlighet med 2 kap 8 § FÅB.

Skydd mot oegentligheter

Riksrevisionen har tidigare avrapporterat³ brister avseende;

- Systematisk analys av risk avseende otillbörlig påverkan och andra korrupta beteenden saknas
- Försvarsmakten saknar rutiner för att upptäcka, utreda och hantera situationer vid indikationer på otillbörlig påverkan och andra korrupta beteenden

I samband med Riksrevisionens granskning 2013 har indikationer på olika typer av händelser som skulle kunna innefatta misstankar om brott framkommit. Försvarsmaktens hantering av dessa händelser visar, enligt Riksrevisionen, att det finns ett behov inom Försvarsmakten att hitta former för att säkerställa att adekvata utredningar genomförs och att utfallet bedöms på ett likformigt sätt.

Inom Försvarsmakten finns ingen tydligt utpekad del av organisationen med ansvar för att säkerställa likformiga bedömningar och en korrekt hantering av misstankar om oegentligheter.

Avsaknaden av, för Försvarsmakten, enhetliga och tydliga riktlinjer, medför risker för att indikationer på oegentligheter hanteras olika beroende på var i organisationen indikationerna uppmärksammas.

Riksrevisionens har under 2013 följt händelser där, enligt Riksrevisionen, Försvarsmaktens underlag till hur anslagsmedel använts varit mycket bristfälligt. Detta har gjorts i syfte att klargöra hur Försvarsmakten utreder situationer som skulle kunna utgöra risk för oegentligheter. Riksrevisionens bedömning är att Försvarsmaktens åtgärder i dessa fall visat på brister.

Det ena fallet avsåg bortforsling av dränerat flygbränsle. Omständigheterna som framkom vid Riksrevisionens granskning var sådana att det saknades underlag som på ett tillfredställande sätt

³ Revisionsrapport 2012-02-08, dnr 32-2011-0599

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

visade hur ca 16 m³ dränerat flygbränsle hade hanterats. Försvarmakten uppgav för Riksrevisionen att man inte hade någon avsikt att utreda frågan vidare. Vid Riksrevisionens uppföljande granskning framkom uppgifter som gjorde att tillfredställande förklaringar gavs och transporten bedömdes ha levererats i enlighet med de transportdokument som upprättats. Riksrevisionen anser att Försvarmakten på eget initiativ borde ha genomfört en sådan utredning.

I ett andra fall uppmärksammade Försvarmaktens personal en lagerbrist avseende flygbränsle. Bristen framkom i samband med nedläggning av en anläggning. Det upptäcktes då att det saknades 1200 m³ flygbränsle som registrerats som anskaffat men ej förbrukat. För att ta del av vilka möjliga orsaker till differensen som kan ha funnits, har Riksrevisionen efterfrågat underlag till de bedömningar som gjorts av Försvarmakten. I svar från Försvarmakten uppges att det saknas dokumenterade utredningar som ligger till grund för den gjorda bedömningen att ingen misstanke om brott föreligger.

Riksrevisionen har även följt Försvarmaktens agerande i ett fall som lett till att förundersökning inletts av rättsvårdande myndigheter. De som från Försvarmaktens sida drivit dessa fall har för Riksrevisionen uppgett att man inte haft stöd eller kännedom om några myndighetsgemensamma riktlinjer för hur man ska agera.

Rekommendation 14

Riksrevisionen rekommenderar Försvarmakten att införa ett systematiskt förhållningssätt för hur indikationer på oegentligheter ska hanteras. Detta bör inkludera en övergripande riskanalys avseende otillbörlig påverkan samt centrala riktlinjer för att säkerställa att sådana beteenden motverkas, uppmärksammas och utreds på likformigt sätt.

Rekommendation 15

Riksrevisionen rekommenderar även Försvarmakten att skapa organisatoriska förutsättningar för ett sammanhållet och systematiskt sätt för hantering av indikationer på oegentligheter. En funktion bör finnas dit anställda anonymt kan rapportera om incidenter avseende mutor och andra korrupta beteenden. Sammanställning och analys av inrapporterade incidenter bör utgöra en del av grunden för riskanalys avseende oegentligheter.

Övriga brister i redovisningen

AVRÄKNING MED STATSVERKET

Utbetalningar som avser anslag 6.1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser och 5.1:2 Freds och säkerhetsfrämjande verksamhet ska göras från icke-räntebärande flöde. Försvarmakten gör löpande utbetalningar från det räntebärande flödet och justerar gentemot icke-räntebärande flöde

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

månadsvis. I underlag till årsredovisningen saknar Försvarsmakten möjlighet att förklara innehållet i fordran gentemot icke-räntebärande flöde i sin helhet. Oförklarad fordran uppgår till 68 mnkr.

Rekommendation 16

Försvarsmakten har under året bedrivit ett arbete för att i större utsträckning kunna härleda fordran på icke-räntebärande flöde. Riksrevisionen rekommenderar att Försvarsmakten fortsätter detta arbete i syfte att kunna specificera fordran på icke-räntebärande flöde i sin helhet.

ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR

Försvarsmakten redovisar avsättningar för hyres- och rivningskostnader för avveckling av lokaler. I underlag till årsredovisning saknas uppgifter som kopplar gjorda avsättningar till bedömda kostnader för enskilda eller grupperade objekt. Avsättning baseras på erfarenhetsvärde för avvecklingskostnader tidigare år. Riksrevisionen bedömer att underlag till dessa kostnader är förknippade med för stora osäkerheter för att tas upp som avsättning i balansräkningen.

Rekommendation 17

Riksrevisionen rekommenderar Försvarsmakten att beräkna kostnader för framtida avvecklingskostnader på ett mer tillförlitligt sätt för att ta upp kostnader som avsättningar i balansräkningen.

UPPLUPNA KOSTNADER

Försvarsmakten har gjort uppbokning av retroaktiv lön för ett flertal förband. Uppbokning har gjorts för Luftstridsskolan om 7,5 mnkr avseende löneförändringar för 2012 och 2013. Enligt uppgift har retroaktiv lön utbetalats i december 2013 varför grund för periodisering inte föreligger. Vidare har ingen uppbokning gjorts för Högkvarteret eller FMLOG och Riksrevisionen har inte mottagit något underlag som styrker att så inte borde vara fallet. Riksrevisionen uppskattar att 8-10 mnkr borde periodiserats för dessa förband.

Vid granskning av semesterlöneskuld och kompensationsledighetsskuld uppmärksammas ett antal saldon som Riksrevisionen bedömer vara orimliga.

- Ett antal individer har fler än 65 dagar sparade, utav dessa borde ett stort antal varit utbetalat som guld semester redan efter 2012-12-31.
- Över 250 personer har fler än 300 inestående kompenationstimmar.

Riksrevisionens bedömning är att dessa felaktigheter kan innebära ett fel om ca 25 mnkr.

Rekommendation 18

Riksrevisionen rekommenderar Försvarsmakten att utveckla kvalitetssäkringsrutiner för uppbokning av lönerelaterade upplupna kostnader. Vidare bör genomlysning ske av de individer

RIKSREVISIONEN

NYBROGATAN 55
114 90 STOCKHOLM
08-5171 40 00 | WWW.RIKSREVISIONEN.SE

RIKSREVISIONEN

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

som uppmärksammats i samband med Riksrevisionens granskning i syfte att utreda i vilken utsträckning de är felaktiga eller om det finns en rimlig förklaring till redovisade saldon.

FELAKTIG KLASSIFICERING AV ANLÄGGNINGSTILLGÅNG

Vid granskning av materiella anläggningstillgångar har uppmärksammats en anläggningstillgång som är klassificerad som Maskiner och inventarier. Tillgången har ett bokfört värde om 156 mnkr och utgörs av en markanläggning för strid i bebyggelse. Anläggningen borde varit bokförd som en förbättringsutgift på annans fastighet.

Rekommendation 19

Riksrevisionen rekommenderar Försvarmakten att korrigera den felaktigt bokförda tillgången. Vidare bör myndigheten överväga att kontrollera befintliga anläggningar för att säkerställa att de är korrekt klassificerade.

ANSLAGSREDOVISNING – REDOVISNING AV SÄRSKILDA VILLKOR

Försvarmakten redovisar finansiella villkor enligt regleringsbrevet i anslutning till anslagsredovisningen. Ett av de finansiella villkoren avser Försvarmaktens stöd till säkerhetssektorreformverksamhet. Fördelningen av medlen på olika samarbetsprojekt regleras närmare i särskilda regeringsbeslut. Utfall gentemot villkor i regleringsbrev redovisas i anslutning till anslagsredovisningen medan utfall gentemot särskilda regeringsbeslut endast återredovisas i bilaga 3. Av 6 kap. § 1 FÅB framgår att det i anslagsredovisningen ska framgå hur myndigheten uppfyllt finansiella villkor som Regeringen angett. Riksrevisionen bedömer att detta omfattar finansiella villkor som framgår av särskilda regeringsbeslut.

Rekommendation 20

Riksrevisionen rekommenderar att Försvarmakten återrapporterar utfall gentemot särskilda regeringsbeslut i anslutning till anslagsredovisningen.

DNR: 32-2013-0443

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2014-04-11

Ansvarig revisor Tomas Janhed har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Cristopher Grahl har varit föredragande

Tomas Janhed

Cristopher Grahl

Kopia för kännedom:

Regeringen

Försvarsdepartementet

Finansdepartementet, budgetavdelningen